

ÇOCUK VE EKOLOJİ

Çevre Eğitimi & Tarihsel Gelişimi

Dr. Taşkın Taştepe

Eğitim ve evre

Hızla değişen dünyada eğitim, çocuklara şimdi ve gelecekte karşılarına çıkacak zorluklarla başa çıkmayı öğretmelidir.

Eğitimin; düşünce, inanç, değer, tutum ve davranış tarzlarında olumlu değişiklikler yaratmak için yaratıcı ve canlandırıcı bir etki olarak kullanıldığı düşünüldüğünde, çevresel problemler konusunda daha aktif bir rol alması ve anlamlı katkılarda bulunması bakımından eğitimden beklentiler oldukça fazladır.

Taştepe, 2012

Dr. Tařkin Taştepe

Çevre Eğitimi

Çevre eğitiminin, artan çevre sorunlarının kontrol altına alınmasında ve çevreye karşı duyarlı bireyler yetiştirilmesinde önemi oldukça fazladır. Asıl önemli olan ise çevre sorunları ortaya çıkmadan önce önlem alınmasıdır. Bunun için de çevre eğitiminin erken yaşlarda başlatılması gerekmektedir.

Çevre eğitimi, çok sayıda disiplinin bir araya geldiği, toplumun her kesimini kapsayan, çok yönlü bir eğitim sürecidir.

Çevre Eğitimi

Çevre eğitimi; insan, kültür ve doğal çevre arasındaki ilişkiyi anlamak için gerekli olan beceri ve davranışı geliştiren, çevresel sorunların farkında olan, çözüm üretmek için bireysel ya da grup olarak çalışabilecek bilgi, tutum, güdülenmişlik ve sorumluluğa sahip kişiler yetiştiren uzun vadeli bir süreçtir.

Bir başka tanıma göre ise insan, kültür ve biyo-fiziksel çevre arasındaki ilişkiyi anlamak üzere gerekli becerileri, tutumları geliştirmek için değerleri anlama ve kavramları netleştirme sürecidir.

Tanımlamalara bakıldığında, çevre eğitiminin çevreye ve çevre sorunlarına duyarlı ve bunların çözümünde görev almaya istekli bireyler yetiştirmek için verildiği görülmektedir.

Çevre Eğitimi

Çevre eğitimi etik ve eylemlerle ilgili olup, bunun sadece öğrenilmesi gereken bir konu olarak değil, bir düşünce tarzı ve bir davranış şeklidir.

Sürdürülebilir yaşam için her toplumun en önemli görevlerinden biri, çocukları çevrenin korunması ile ilgili tutumlar, değerler, bilgi ve gerekli olan becerilerle donatmaktır. Çevre eğitimi de bunun sağlanabilmesinde hayati bir önem taşır.

Çevre Okuryazarlığı

Çevre eğitimiyle varılmak istenen temel hedef, çevresel koşullar hakkında bilinç oluşturmak ve çevre için uygun davranışların öğretimini sağlamaktır. Kısacası çevre okuryazarı olan bireyler yetiştirmektir. Taştepe, 2012

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Okuryazarlığı

Çevre okuryazarlığı, çevrenin ve çevreyle ilgili sorunların yanı sıra güncel sorunların çözümüne yönelik çalışmalara ilişkin bilgi, beceri ve motivasyon kazanma ve yeni sorunların oluşmadan önlenmesi konularında bir farkındalık ve endişe duyma durumudur.

Çabuk, 2019

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Okuryazarlığının Temel Bileşenleri

1. Çevre bilgisi: Çevresel terimlerin tanımlarını bilme, çevresel olayların ve bu olaylar ile doğal sistemler arasındaki ilişkinin özelliklerini kavrayabilme
2. Çevresel duyuş: Çevre ve çevre sorunlarına karşı olan duyarlılık, çevre ile ilgi kararlar alırken ve sorumlu çevresel davranışlar sergilenirken toplumun yapısını dikkate alabilme
3. Beceri: Çevresel bilgi ve tutumu, çevreyle ilgili problemlerin çözümünde kullanabilme
4. Çevresel davranış: çevresel bilgi, tutum ve becerinin somut bir göstergesi ve çevre probleminin çözümüne katkıda bulunacak faaliyetlere aktif katılma

Ekolojik Okuryazarlık

Ekolojik okuryazarlık, bireyin yeryüzündeki hayatı yaşanabilir tutan doğal süreçleri anlamasıdır. Çabuk, 2019

Yeryüzünde hayatı mümkün kılan doğal süreçleri anlamaya ekolojik okuryazarlık, doğanın ilkelerini ve sınırlarını bilen, doğayla uyumlu yaşamayı ilke edinmiş kişiye ekolojik okuryazar denir. TEMA

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Eğitimi Yaklaşımları

Çevre hakkında eğitim

Çevre içinde eğitim

Çevre için eğitim

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Hakkında Eğitim

Bireylere aktarılan çevre ile ilgili kavram, olgu ve bilgileri kapsamaktadır. Alpagut ve Karataş, 2014

İnsan-çevre ilişkileri hakkında bireyleri bilgi sahibi yapmak, neden-sonuç ilişkilerini anlatmak ve ilgi düzeylerini arttırmaya yönelik, daha çok bilişsel alanı geliştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Okur-Berberoğlu ve Uygun, 2013

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre İçinde Eğitim

Çevre içinde eğitim, daha çok öğrenci merkezli ve etkinlik merkezli eğitimleri kapsar. Sınıfın dışında yapılan deneyimsel çalışmalar ile bireylerin çevresel farkındalıklarının gelişmesi, doğaya olan ilgilerinin artması amaçlanmaktadır. Okur-Berberoğlu ve Uygun, 2013

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre İçin Eğitim

Çevre için eğitimin temel amacı, çevresel ilerlemeyi sağlamaktır. Bunu sağlamak için de çevre hakkında ve çevre içinde olan eğitimin amaçlarına ek olarak bireysel sorumlulukların gelişmesini, çevresel problemlerin çözümünde aktif katılımcı rol almayı hedeflemektedir. Okur-Berberoğlu ve Uygun, 2013

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Eğitiminin Tarihçesi

**Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı
Stockholm/1972**

"İnsanlık, şimdiki ve gelecek nesiller için çevreyi korumak ve iyileştirmek mecburiyetindedir."

Ünal ve Dımışkı, 1999

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Eğitiminin Tarihçesi

**UNESCO-UNEP Hükümetlerarası Çevre Eğitim Konferansı
Tiflis / 1977**

Çevre eğitiminin küresel düzeyde nitelik kazanması sağlanmıştır.

Ünal ve Dımişk1, 1999

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Eğitiminin Tarihçesi

Tiflis Bildirgesine göre Çevre Eğitiminin Hedefleri

- ❖ Kentsel ve kırsal kesimdeki ekonomik, sosyal, politik ve ekolojik olaylar arasındaki bağlantının bilincini ve duyarlılığını geliştirmek
- ❖ Çevreyi korumak ve iyileştirmek için bireylerin gerekli bilgiyi, değer yargılarını, tutum, sorumluluk ve becerileri kazanmaları yolunda imkan sağlamak
- ❖ Bireylerde ve bütün olarak toplumda, çevreye dönük yeni davranış biçimi yaratmak

Ünal ve Dımışk1, 1999

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Eğitiminin Tarihçesi

Tiflis Bildirgesine göre Çevre Eğitiminin Amaçları

- ❖ **Bilinç:** Bireylerin ve toplumların tüm çevre ve sorunları hakkında bilinç ve duyarlılık kazanmasını sağlamak
- ❖ **Bilgi:** Bireylerin ve toplumların çevre ve sorunları hakkında temel bilgi ve deneyim sahibi olmalarını sağlamak
- ❖ **Tutum:** Bireylerin ve toplumların çevre için belli değer yargılarını ve duyarlılığını, çevreyi koruma ve iyileştirme yönünde etkin katılım isteğini kazanmalarını sağlamak
- ❖ **Beceri:** Bireylerin ve toplumların çevresel sorunları tanımlamaları ve çözümlenmeleri için beceri kazanmalarını sağlamak
- ❖ **Katılım:** Bireylere ve toplumlara, çevre sorunlarına çözüm getirme çalışmalarına her seviyeden aktif olarak katılma imkanı sağlamak

Çevre Eğitiminin Tarihçesi

Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu
“Ortak Geleceğimiz” Brundtland Raporu/1987

“Sürdürülebilir kalkınma, bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılanmasıdır.”

T.C. Dışişleri Bakanlığı

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Eğitiminin Tarihçesi

**Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı
Rio de Jenario / 1992**

“sürdürülebilir kalkınma için çevre eğitimi”

Sürdürülebilirlik çerçevesinde insan kendini, ekosistemin bir parçası olarak görebilecek, doğal yaşama saygı duyabilecek, ekonomik ve sosyal gelişimini bu çerçevede devam ettirebilecektir.

Okur-Berberoğlu ve Uygun, 2013

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Eğitiminin Tarihçesi

Birleşmiş Milletler Binyıl Zirvesi/2000

“2015 yılını hedefleyen Binyıl Bildirisi ve Binyıl Kalkınma Hedefleri”

çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması kapsamında, sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin ulusal politika ve programlarla uyumlaştırılması ve çevresel kaynaklarda yaşanan kayıpların tersine çevrilmesi, biyolojik çeşitlilik kaybının azaltılması, sağlıklı içme suyuna sürdürülebilir biçimde ulaşamayan nüfusun yarı yarıya azaltılması

T.C. Dışişleri Bakanlığı

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Eğitiminin Tarihçesi

**Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi
Johannesburg/2002**

**Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+20)
Rio de Jenario/2012**

“İstedığımız Gelecek”

T.C. Dışişleri Bakanlığı

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Eğitiminin Tarihçesi

Gündem 2030: Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri - New York/2015

Kaynaklar

- ❖ *Alpagut, B. ve Karataş, A. (2014). İçerik ve tarihsel gelişimi açısından çevre eğitimi. H. Reyhan, A. Mutlu, H. H. Doğan, A. S. Reyhan (Ed.), Sosyal çevre bilimleri içinde (s. 405-428). Ankara: Siyasal Kitabevi.*
- ❖ *Çabuk, B. (2019). Çevre eğitimi. D. Kahriman Pamuk (Ed.), Erken çocukluk döneminde çevre eğitimi ve sürdürülebilirlik (s. 1-49). Ankara: Anı Yayıncılık.*
- ❖ *Güler, T. (2009). Ekoloji temelli bir çevre eğitiminin öğretmenlerin çevre eğitimine karşı görüşlerine etkileri. Eğitim ve Bilim, 34(151), 30-43.*
- ❖ *Okur-Berberoğlu, E. ve Uygun, S. (2016). Evaluation of Tubitak 4004 Projects in terms of "environmental education for sustainable development". Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(2), 107-133.*
- ❖ *Sontay, G., Gökdere, M. ve Usta, E. (2015). Ortaokul seviyesinde çevre okuryazarlık bileşenleri ile ilgili ölçek geliştirme çalışması. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi, 9(1), 49-80.*
- ❖ *Taştepe, T. (2012). Erken çocukluk döneminde çevre eğitimi. Eğitimci Dergisi, 13, 22-26.*
- ❖ *T.C. Dışişleri Bakanlığı - <http://www.mfa.gov.tr/surdurulebilir-kalkinma.tr.mfa>*
- ❖ *TEMA - <https://www.tema.org.tr/basin-odasi/basin-bultenleri/ekolojik-okuryazar-nesiller-gezegenimizin-ve-insanligin-gelecegini-olumlu-yonde-degistirecek>*
- ❖ *Ünal, S. ve Dımışkı, E. (1999). UNESCO-UNEP himayesinde çevre eğitiminin gelişimi ve Türkiye’de ortaöğretim çevre eğitimi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(17), 142-154.*

Dr. Taşkın Taştepe

ÇOCUK VE EKOLOJİ

Çevre Eğitimi & Tarihsel Gelişimi

Dr. Taşkın Taştepe